

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ
СОФИЯ
ДЕПАРТАМЕНТ „НОВА БЪЛГАРИСТИКА“

СТАНОВИЩЕ

от доцент д-р Йордан Йорданов Костурков, член на научно жури за
присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование – 2. Хуманитарни науки

Професионално направление – 2.1. Филология

Специалност – История на литературата на народите на Европа, Америка, Африка,
Азия и Австралия (Английска литература)

Темата на Цветина Цветанова Цакова е „Конструиране на женската идентичност в романите на Шарлот Бронте“. В България по принцип има традиционен академичен интерес към творчеството на Бронте, включително и по-общо към прозата и поезията на трите сестри (като напр. през последните години дисертацията на доцент Яна Роланд), а разбира се през годините след смъртта на тези първомайстори на викторианския роман такъв академичен интерес се е наложил като основен в родината им и в англофонския свят. На този фон Цветина Цакова дръзко, но и сполучливо е потърсила свой ракурс към творчеството на Шарлот Бронте, при това в духа на модерните изследвания на идентичността. Изследването на идентичността е перспективен раздел в областта на социалните науки, а оттам, в духа на интердисциплинарните подходи в литературната теория – това изследване предполага нови възможности за изследователите, особено когато те работят извън по-тесния, конкретен контекст на английската национална литература, където е по-естествено да се ситуират наблюденията в установена обществено-историческа традиция. Само по себе си това обстоятелство заслужава да бъде отбелязано и да бъде изтъкнато като качество на работата.

Тъй като не разполагам с допълнителни материали, мога да обобщя, че е това е докторантура на самостоятелна подготовка и докторантката няма научен ръководител, както и че въпреки че не работи в академична институция като преподавател по литература – в случая в Нов български университет, Цветина

Цонева отговаря на условията, завършила е магистратура по английска филология в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, вероятно преди това и бакалавърска степен. Тя има богат за млад човек опит като преподавател по английски език и като преводач – в английска езикова гимназия, в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, в Лесотехническия университет, в Българската национална телевизия, Българското национално радио, на международни конференции. Цветина Цакова е участвала с доклади в национални и международни конференции за млади учени. Има отпечатани над 40 нейни статии в български периодични издания. Има публикувани книги като автор и съавтор (в издателството на Българската академия на науките „Марин Дринов“ и другаде.

Текстът на дисертацията е представен на английски език, разделен е на четири глави, с увод и заключение, като отделно са посочени приносите. Библиографията включва 130 заглавия на английски език и 8 на български език, сред тях изследванията на български англицисти като проф. Владимир Трендафилов, професор Весела Кацарова, доцент Яна Роуланд, както и на млади български учени и творци, които имат сериозни постижения в изучаването на женската традиция в литературата, на феминизма, като Емилия Дворянова, професор Миглена Николчина, Ралица Мухарска. Без да имам претенции да познавам добре феминизма и постфеминизма днес, смятам, че Цакова използва и разглежда основни автори като Сиксу, Бътлър, Иригаре, Ауербах, Фрейзър, Кръстева, Ейдриън Рич, Шоуалтер, моята преподавателка Спивак, да не изреждам повече, а така също и забележителни творци като Джойс Каръл Оутс и Синтия Озик, които съм имал удоволствието да превеждам. Тоест библиографията е достатъчно представителна, но аз ще оставя на специалистите в областта на феминистката и постфеминистката критика да коментират дали има съществени пропуски (винаги може да има, особено, когато човек се подготвя самостоятелно), особено сред британските изследователи. За мен е важно, отново ще подчертая, че този научен апарат е достатъчен. Бих си позволил обаче да коментирам, че щеше да бъде подходящо докторантката да използва и специализирана литература в областта на социалните науки във връзка със съвременните теории и дефиниции на идентичността – това само щеше да е от полза и така щеше да се реализира поставената в заглавието възможност за интердисциплинарност.

Искам да посоча веднага едно сериозно качество на работата – и тъкмо защото можем да оценим известна неудовлетвореност и недостатъчна академичност:

понеже работи самостоятелно и без научен ръководител, Цветина Цекова дори в по-слабите моменти на анализа си, влага максимални усилия за свой подход, разбиране и тълкуване, което лично на мен ми допада, защото е белег на автентичност и демонстрира литературните пристрастия на авторката на дисертацията.

Цветина Цакова в четирите глави на работата си (някой може да оспори дали обемът е достатъчен за труда) предлага различен и оригинален прочит на Шарлот Бронте – през сюжета на разгледаните четири романа, което създава възможност за своеобразна многоплановост на наблюденията. Прочитът е осъществен чрез характерите в изследване на тяхната идентичност и конструирането им.

Както посочвам още в началото изследваният проблем е значим в два ракурса – като съвременен подход към литературните факти и като своеобразна възможност за рецептивно изследване (рецепция чрез превода), което не е достатъчно развито, а само се подразбира и е една пропусната възможност.

Освен дисертационния труд и автореферата (на български език), за съжаление, не разполагам с публикациите на авторката по темата, което би ми позволило да проследя представянето и разработките, предшествващи изготвянето на труда, за да имам възможност да преценя етапите на работа. Вместо това бих искал да коментирам увода и заключението конкретно във връзка с изведените приноси.

В увода (3-12 страница) Цветина Цакова ясно поставя задачите, които изследването ще решава, предлага и очертава очакваните резултати, като така организира структурата на дисертационния труд. Според мен тук следваше да се посочи и метода, който авторката ще използва в работата си, защото по този начин щеше да стане ясно как може да се използва интердисциплинарността и да се набележи теоретично мотивирано какви заключения ще следват от това.

Ако оттук отидем към заключението, доста кратко (125-129 страница) вместо ясно да се докладват резултатите от изследването на проблемите, поставени в увода, се търсят обобщения, които не са особено полезни за труда – а вместо това фактическото заключение са приносите (129-1430 половин страничка, 3 приноси), което е особено слаб елемент на дисертацията. Първо, защото в самата дисертация се съдържат повече приноси и фактически това е плод на неумението да ги изведе. Второ, защото тези приноси са логически свързващият елемент на дисертацията, самата дисертация поставя интересни проблеми, разглежда ги, има очаквания за резултатите, а това, което е регистрирано е до голяма степен направо несъществено, дори изразено във въпросните 3 приноса.

Изтъкването на тези и други слабости, обаче, за мен не са причина да не одобря дисертацията. Аз одобрявам дисертацията като общ замисъл, като сериозна и задълбочена изследователска дейност, като вдъхновен проект. В текста по-горе съм посочил конкретно постиженията на авторката, които де факто са приноси и които ми дават основания категорично да заявя, че гласувам за присъждане на докторска степен на Цветина Цветанова Цакова. Това е оценка за дисертационния труд, но това е и признание за научната нагласа на тази млада филоложка, която посвещава усилията си и творческия си ентузиазъм на научното изследване. Ще препоръчам след защитата, ако авторката реши да публикува текста в книга да вземе пред вид тези мои, както и на колегите критични бележки, защото текстът ѝ заслужава това – а при отсъствието на научен ръководител, ми се струва и вярвам, че нашите коментари ще изиграят такава роля. Гласувам за присъждането на степен доктор на колегата Цакова.

Дата: 10 януари 2019 г.

Подпис:

доц. д-р Йордан Костурков

